

Společenská
kronika

VLASTNĚDNÉ
MUZEUM

512 11 VYSOKÉ N/JIZ.

VĚTRNÍK

ZPRAVODAJ
MĚSTSKÉHO ÚŘADU
VE VYSOKÉM NAD JIZEROU

BŘEZEN 1994

„Všichni lidé jsou mými přáteli“
- tuto jedinečnou myšlenku
uskutečním pouze tehdy,
když se každý den pokusím
být přítelem,
dobrým přítelem všem okolo mne.
Nejde jen o to, objevovat ve světě
krásné krajiny,
velkolepé stavby,
proslulá umělecké díla.
Musím především objevit
lidi kolem sebe
a dobro v nich.

Vážený čtenáři,

kdybych měl citovat některá slova spisovatelů a básníků, byla by moje slova prochnuta jen samou chválou a láskou. Všichni bychom byli přesvědčeni, že je na světě jen slunce a dobro. Ale my všichni víme, že jsou i všední dny plné starostí a nesplněných přání. Samotné přání však nestačí, abychom dosáhli vytčeného cíle, bude nutné se ještě hodně učit. Nikdo z nás by si neměl myslet, že toho již ví tolik, že by s tím vystačil na celý život. Sami vidíme, jak se svět rychle mění, vytvářejí se nové podmínky i v našem městě. Pokud však budeme lhostejní a nevšímaví k lidem ve svém okolí, budeme přehlížet zdánlivě malé a všední věci, naše jednání a myšlení bude plné nezájmu a netečnosti, ztratíme to nejdůležitější ve svém životě, důvěru a kamarádství ostatních lidí. Touto myšlenkou, jak lidi co nejvíce sblížit a naučit je chápat toho druhého, vést je ke skromnosti a poctivosti, se zabývá i redakce našeho časopisu Větrník. Jak se jí to daří, je zřejmé z děkovných dopisů nejen od vysokých občanů. Od březnového čísla Vás, čtenáře, čeká nová podoba časopisu. Budeme se snažit většinu Vašich nápadů a příspěvků využít. Jak znám naše dopisovatele a lidi z redakce, kterých si nesmírně vážím, přinese nové vydání časopisu některé změny ku prospěchu našeho města.

Osobně jim za tuto náročnou práci děkuji a věřím, že jim patří poděkování i od většiny čtenářů Větrníku.

Jindřich Matura
starosta

Zprávy z městského úřadu

Informace o výsledcích ankety firmy AUREA 94

Souhrnné výsledky:
Občanům bylo rozdáno na 650 anketních lístků.

Vyplněno a vráceno bylo 69 lístků.

Podepsáno 58 lístků

Anonymů 11 lístků

Jednotlivé otázky:

1) **Výhody** života ve Vysokém: 90% všech odpovědí = relativně zdravé prostředí.

2) **Kdybyste** byl neomezeným vládcem města . . . : Tato otázka vyvolala největší různorodost a vyhraněnost názorů, např. odvolání tajemníka z funkce pro politickou nadřazenost, omezení pobytu „luffáků“, zákaz vstupu Němců do Vysokého, kritiku neomezených vládců, zastupitelstva a místní policie. Většina odpovědí byla anonymní.

I přes tyto vyhraněné názory převládá část rozumně uvažujících občanů se sjednotila v názorech převažujících v urychlené řešení inženýrských sítí ve Vysokém a přilehlých obcích (t. j. vodovod, kanalizace, plynofikace, elektrizace).

3) **Které stavby** . . . : Podporu získala stavba čerpací stanice (cca 20% respondentů), i sev. náměstí vhodnou zástavbou uzavřít.

4) **Zbourat**, odstranit . . . : Obava z vyslovení vlastního názoru provázela neurčitě a alibistické odpo-

vědi na tuto otázku - některé konkrétní : zbourat starou hasičovnu (u Fišerů), zbourat část objektu ALF (textil) ze zadní strany, zbourat torzo hosp. stavení pod obchodem se zeleninou.

5) **Průtah**: 34 hlasů průtah nedělat, jen dílčí úpravy, 19 hlasů průtah táhnout pod Větrovem - východně, 16 hlasů průtah táhnout západně pod sídlištěm.

6) **Stromořadí**: Vykácet celou alej - 17 hlasů, jednotlivě - 41 hlasů, ostatní - 11 hlasů. Převládá kaštan a lípa.

7) **Zaměstnání**. 89% žádá zprovoznění bývalého objektu SEBA 13.

8) **Kulturní památky**: Údržba kostela sv. Kateřiny.

9) **Služby**: 60% všech = kritika nedostatečného zásobování v nákupním středisku Jednoty.

Čistota města: kontejnery . . .

Sníh pomalu mizí, ale zato přibývá u některých objektů různých odpadků, nedopalků cigaret, slupek, papírů, všechno, s čím se někomu nechce do popelnice, do odpadkového koše a nebo když si myslí, že je nikdo nevidí . . .

KONTEJNER JE OTEVŘEN PRAVIDELNĚ:

každou sobotu od 9 - 10 hodin a nebo na požádání v pracovní době - informace na telef. číslo 94 201.

Plán:

Plán rozvozu plynu jsme uveřejnili v minulém čísle. Dnes ještě dodatek.

Fa. Václav Kratochvíl

prodej plynu Jilemnice
telefon 2650, odpoledne 3230.

Pokud budete plyn potřebovat mimo provoz, dostanete jej v Jilemnici PO, ÚT, ČT, PÁ 16-16.30 hodin, v Rokytnici n. J. v pátek 16-16.30 hodin. V Harrachově pak ve čtvrtek 15.30-16 hodin.

Poskytneme Vám radu při obstarávání lahví na PB, i v případě oprav plynových spotřebičů.

Můžete pomoci i Vy???

Jistě jste si povšimli trámů složených u kostela sv. Kateřiny. Ano, je to materiál na opravu této dominanty Vysokého, která je viditelná široko daleko a tvoří tak neodmyslitelnou charakteristickou siluetu našeho města. Žel, v současné době vlivem věku a drsného podnebí již potřebuje celkovou a důkladnou opravu. Ovšem než se přistoupí k obnově omítky, což bude nejvíce viditelné, je naprosto nutné zajistit kostel staticky. Stav střechy střední lodí a hlavně pak krovů lze označit za havarijní. Proto se letos na jaře začne rekonstruovat. V současné době probíhá zpracování projektu, výběr dodavatele prací a samozřejmě to nejdůležitější - shánění peněz. Předběžný odhad na tyto náročné práce je totiž okolo tří milionů korun. Aby se mohlo vůbec začít, je třeba sehnat alespoň dvě třetiny těchto prostředků. Proběhlo již jednání zainteresovaných institucí a bylo rozhodnuto, že finanční prostředky je nutno sružit, protože žádný osamocенý investor by takovou velkou akci nemohl financovat. Prostředky již přislíbily: Městský

úřad Vysoké nad Jizerou, Okresní úřad Semily, Památkový ústav Pardubice, farní správa a největší mírou pak litoměřická diecéze. I když k tomuto přičítáme materiál zakoupený v loňském roce, stále ještě hodně velká částka chybí. Bylo proto rozhodnuto založit konto, na které by dobrovolní dárci, kterým vzhled města není lhostejný, mohli přispívat. Konto je účelově vázané pouze na rekonstrukci kostela sv. Kateřiny ve Vysokém nad Jizerou a je otevřeno u České spořitelny ve Vysokém s číslem 3208659-588/0800. Na zadní straně bude uvedeno, kde lze vyzvednout složenku k tomuto účtu. Příspěvky lze posílat převodem z účtu nebo přímo skládat v hotovosti ve výsocké pobočce ČS.

Všem dárcům patří už předem mnoho díky.

Redakce

Příspěvky lze poukazovat:

- převodem z účtů (soukromých i u organizace)
- složenkou, kterou má k dispozici FARNÍ ÚŘAD v Jablonci nad Jizerou (p. Josef Mazura)
- nebo složenkou typu „A“ z kteréhokoliv poštovního úřadu - ovšem s řádně vyplněným číslem účtu a adresou pobočky České spořitelny Vysoké nad Jizerou číslo účtu 3208659-588/0800
- nebo složit v hotovosti přímo v České spořitelně - pobočka Vysoké nad Jizerou.

NAŠI POSLANCI

Posledním zpovídaným řadovým poslancem je Doc. MUDr. Karel Dlabal.

Vaším hlavním posláním je práce lékaře, jste primářem zdejšího Ústavu chirurgie ruky a plastické chirurgie a vykonal jste nemálo pro tento ústav a tým i pro Vysoké.

1. Co se všechno změnilo v rámci těch velkých změn, kterými prochází naše republika?

Domnívám se, že lze ještě nyní těžko hodnotit změny, kterými zdravotnictví prochází, protože přechod do podmínek vzájemných vztahů vzniklé zdrav. pojišťovny a zdravotnictví je složitý a ještě neukončený. S tím souvisí i privatizační změny, racionalizace státu atp. Přesto se mohu vyjádřit v tom smyslu, že se dýchá svobodně, že se můžeme vyjádřit podle našeho svědomí a názorů, i když opět např. vzniklé asociace nemocnic ani lékařské komory zatím příliš efektivně nespolupracují.

2. Komu patří zdejší ústav?

Ústav byl zřízen okresním úřadem a jemu patří. Dříve náležel OÚNZ Semily, před zřízením tuberkulózní léčebny byl městskou nemocnicí.

3. Jaké novinky v práci ústavu by mohly zajímat naše občany?

Jako ústav máme prakticky autonomii, na sebe si „vyděláme“, takže

naše koncepce je prakticky přijímána Okresním úřadem. Od 1. ledna jsme změнили název ústavu na Ústav chirurgie ruky a plastické chirurgie, tzn. že kromě chirurgie ruky operujeme zde kromě kongeniálních vad rozštěpových (rty atd.) a urogenitálních prakticky vše, např. kožní nádory, náhrady defektů kromě rukou v jiných oblastech těla, atd. Nemůžeme vzhledem k malému počtu lékařů a vycvičeného personálu, ale také proto, že nemáme k tomu potřebné laboratoře, provádět speciální mikrochirurgii. Musím zdůraznit, že neléčíme defekty chronické a infikované, jako např. bérkové vředy. Operujeme jakékoliv kosmetické vady, ovšem hrazené pacientem, zatímco ostatní výkony jsou prováděny v rámci nemocenského pojištění.

V ústavu se doškolují chirurgové v měsíčních stážích, aby nabyli alespoň základních zkušeností v našem oboru.

4. Jaký je současný a možný stav pacientů?

Ústav se před 4 lety rozšířil a má nyní 75 lůžek, prakticky s plným využitím, a zájem je o operativu u nás takový, že čeká asi 250 pacientů v záznamu s čekací dobou asi 5 měsíců. Přitom ale akutní případy přijímáme ihned a spádová oblast je prakticky celá republika. Operují se zde i někteří pacienti zahraniční.

5. Kolik je nyní ošetřujících personálu?

Máme nyní 7 lékařů, z toho 4 specialisty v oboru, středního personálu

24, ostatek do 49 tvoří zaměstnanci starající se o „týlové“ zajištění ústavu.

6. S čím nejste spokojen?

Nejsem spokojen s rozsáhlou administrativou, která nás zavaluje a kterou, jak jsem mohl porovnat jinde (USA, NSR), provádí admin. personál znalý zdravotní problematiky, takže např. lékaři se mohou více věnovat oboru. Rovněž snaha o finanční zajištění nás nutí rozšiřovat operativu na úkor možnosti např. publikační, samovzdělávací atd. Zatímni bodovací systém úkonů je výhodnější pro běžné, např. ambulantní výkony, než pro vysoce specializované, takže uvedeno na správnou míru, je výhodnější odoperovat např. 5 bradavic než provést několikahodinový specializovaný výkon na ruce.

7. Co by se mělo změnit,

Aby už konečně se spravedlivě hodnotily výkony na spec. pracovištích a odpadla komunistickým zřízením ještě zachovaná nivelizace odměňování i ve zdravotnictví.

Za své zásluhy jste byl zvolen poslancem. Pohovoříme si nyní o této vaší činnosti.

8. Vyhovuje vám působ, jakým se projednávají záležitosti města v zastupitelstvu?

Poslanci by měli mít více času, a tak kromě veřejného zasedání a práce v komisi příliš přehledu o celkové práci města nemají. Proto i názory a hlavně hlasování mi někdy připadají jako tzv. hlasovací mašinérie bývalého parlamentu, o nynějším

také moc poznatků nemám. Ještě jsme se nenaučili otevřeně demokraticky myslet, ale spíše pasívně přijímáme navržené.

9. Máte připomínky k jeho práci?

Domnívám se, že by stačilo méně poslanců v zastupitelstvu, kteří by ale měli více možností spolupráce s radou. Ale práci p. starosty a rady hodnotím vysoce.

10. Jak se vám podařilo a daří plnit volební program?

Kladně bych se vyjádřil o snaze nynějšího zastupitelstva a rady zajišťovat celou řadu novot v městě, ať se jedná o zajištění vodovodu, plynu a elektřiny pro otop, úpravu města atd. K dobré práci je ovšem třeba spolupráce s občany, protože jen kritizovat a nic neprovést ve prospěch města dokáže každý rýpal a lenoch.

11. Stal jste se vedoucím komise pro ochranu životního prostředí?

Komisi pro ochranu životního prostředí vedu již mnoho let, vlastně co tu jsem. Je to práce nevděčná, můžeme jednak aplikovat některá vyšší usnesení a nebo je spíše přizpůsobit, protože často některé příkazy shora vycházejí jen od stolu a ty je třeba i návštěvou Okresního úřadu upravit. (Viz nerozvážené usnesení o daních ze znečišťování ovzduší topením.) Přestože jsou ostatní členové dobrovolníci, je o to jejich práce cennější.

12. Kdo jsou vaši spolupracovníci?

Mezi pravidelné členy patří Ing. Köppl, J. Vedral, Jar. Petruška, Dr.

Kavan a Jos. Kučera. Scházíme se podle potřeby.

13. *Zasáhla vaše komise do některých problémů města?*

Zabývali jsme se např. úpravou náměstí (ozdobné květináče, lavičky), úpravou parku, i parku na Větrově, skládkami, řešili jsme mnohé stížnosti občanů bohužel jeden na druhého, otázkou znečištění města posypem, otázkou čistíčky atp.

14. *Co považujete za úspěch v této práci?*

Úspěchem je to, že spolupracujeme s turisty, myslivci, že členové jsou rozumní a uvážliví a snaží se vyřešit mnohé bez emocí a zaujetí.

15. *S čím nesouhlasíte?*

Práce komise je omezena místními poměry, proto nemůžeme řešit poměry týkající se regionu a i širší, týkající se jiných oblastí. Tedy jen to, co bolí naše město. Jsme i jako město finančně omezeni, neřku-li chudí, a podle toho musíme přizpůsobit i naši práci. Proto někdy připadají směrnice z vyšších míst zanesuté do koše.

16. *Co byste navrhol pro příští období?*

Pro příští období navrhuji, aby se konečně zapojili mladí lidé do činnosti komise, bez ohledu na volební výsledky, natož tak, aby jejich činnost byla ovlivňována některými stranami a když, tak v kladném slova smyslu.

17. *Co byste jako předseda komise vzkázal prostřednictvím Větrníku občanům našeho města?*

Domnívám se, že ochrana životního prostředí je činnost, která musí zaujmout všechny občany a že pro všechny občany platí zásada, totiž přičinit se o to, aby příroda, ve které žijeme, byla co nejvíce ochraňovaná, abychom žili nejen v čistém zevním prostředí, ale i čistém prostředí vnitřním, které je vytvářeno vzájemnými dobrými vztahy mezi občany tohoto města.

S panem primářem si povídala L. Hnyková

ŠKOLNÍ OKÉNKO

Nezáleží na tom, kolik máme škol a jaké máme znalosti, ale na tom, jak moudře dovedeme s tím, co známe, hospodařit.

Tímto číslem začíná „seriál“ vyprávění o školách a školství, který za pomoci školních kronik vypracovala Doc. PhDr. R. Váňová - Tichánková, CSc.

ŠKOLSTVÍ NA VYSOCKU

Pojďme si popovídat o tom, jaké byly v našem kraji školy. Na školskou tradici můžeme být totiž právem hrdí. Je dlouhá a bohatá a můžeme se z ní poučit. Např. o tom, co znamenala škola pro obec. Jak lidé více než před 200 lety usilovali, aby měli v obci školu. Nebo o tom, co znamenal pro obec schopný učitel. Jak obec při stavbě školy samozřejmě počítala s tím, že musí postavit i byt pro učitele. Ale i o tom, jak vychá-

zela škola s rodiči nebo jak spolupracovala s obecním úřadem aj. Tedy o věcných školských problémech, které se týkají nás všech, protože všichni jsme byli žáky, většina z nás je nebo bude rodiči, někteří jsme, byli nebo budeme učiteli.

O tom, jak školy v minulosti žily, se dovídáme ze školních a obecních kronik, výročních zpráv, zápisů školních rad, časopisů. Nejpřesvědčivější jsou staré školní kroniky. Člověk jimi listuje s rozehvěním. Jsou svědectvím časů dávno zaslých. Byly psány většinou řidičmi učitelů a až do konce 70. let 19. století, kdy pro to, co mají sledovat, byla vydána ministerská norma, zrcadlily nejen školskou realitu, ale osudy a události měst, městeček a vsí tak, jak je přinášel život.

Sobzvláštním pohnutím bere člověk do ruky kroniky škol rodného kraje, protože mu ožívají místa, lidé, učitelé, spolužáci. Ožívá mu čas dětství. Vedle přirozené sílícího emocionálního aspektu silí i moment racionální a vyúsťuje potřeba odpovědět si na otázku, jakou roli hrála vlastně škola v kulturním životě regionu.

Aby byla odpověď na položenou otázku správná, je třeba zvážit, jaké bylo početní zastoupení škol, o jaké školy se jednalo a jak se podílely na životě obce, kterou byly zřízeny.

Co se kvantitativně týče, zjišťujeme neuvěřitelné. Každá z dnešního pohledu i sebemenší obec měla školu. Paseky, Sklenařice, Stanov, Stará

Ves, Trhč, Roprachtice, Roztoky a samozřejmě i Vysoké n. J. jako centrum oblasti. Obce, kde škola nebyla, byly výjimkou. Většina těchto škol má svůj základ v tzv. tereziánské reformě, tedy v reformě z doby vlády Marie Terezie (1740–1780). Tehdy byl vydán všeobecný školní řád, jímž se měly zřizovat školy při farních a v krajských a zemských městech. Toto císařské rozhodnutí o zakládání škol pro děti bylo součástí osvětenských reforem, jež měly, při zachování monarchie, vést k společenskému pokroku. Mělo velký význam pro rozvoj vzdělanosti v Rakousku, tedy pro všechny národy a národnosti, které v rakouské říši žily (Češi, Němci, Italové, Slovinci, Poláci, Rumuni, Srbové, Chorvati, Ukrajinci, Maďaři, Slováci). I ono mělo pochopitelně své politické a ekonomické pozadí. Konkurenceschopnost na zahraničních trzích vyžadovala rozvoj výroby v právě zakládaných manufakturách a ten už nebyl bez elementárního všeobecného vzdělání umožňujícího komunikaci, tj. bez dovednosti číst a psát, dost dobře možný.

Úkolem zakládaných škol bylo především zprostředkovat dětem poddaných gramotnost (některé učily i něco navíc). Učilo se v nich vskutku většinou kromě náboženství jen tzv. trivium, tj. čtení, psaní a počítání, proto také nesly název „triviální“ (v krajských městech byly zřizovány školy hlavní, v zemských městech normální). To, že ve většině

míst regionu uvedených jako sídlo školy není kostel, tedy ani fara, svědčí o tom, že obce měly na zřízení školy a zprostředkování gramotnosti mimořádný zájem. Přitom zřídit školu nebyla pro chudou ves maličkost. V době, o níž je řeč, stát ani země na zřizování ani vydržování škol nepřispívaly, veškeré náklady nesla obec. (Učitel byl placen rodiči, a to formou peněžní i naturální.) Protože na výstavbu nové školní budovy neměla obec většinou prostředky, byla škola, nezapomeňme, že se většinou jednalo o jednu místnost, zpravidla v nájmu - na určitý čas - u toho, kdo tuto místnost mohl momentálně poskytnout. Tak tomu bylo např. ve Stanovém, jak svědčí zápisky Antonína Zemana, otce Antala Staška, ale i ve Vysokém. Dlužno podotknout, že nejde o běžný jev. Existovaly větší a bohatější obce a byly bez školy. Odkud se asi brala u chudých horských tkalců a zemědělců touha po vzdělání? Jednou z nejstarších školních budov, tedy budov speciálně stavěných za účelem školního vyučování, je školní budova v Pasekách, spojená se jménem Věnceslava Metelky, „vlasteneckého učitele“, jemuž zajišťil nesmrtelnost K. V. Rais svými Zapadlými vlastenci:

Věnceslava Metelku můžeme směle zařadit k tak významným osobnostem, jako byl J. J. Ryba, rožmitálský učitel, autor slavné vánoční mše.

Pokračování příště.

HISTORIE HOSPODÁŘSKÉ ŠKOLY A DNEŠEK

Vznik Hospodářské školy ve Vysokém n. Jiz. je v kronice zapsán jako významná skutečnost pro zdejší kraj. Stalo se tak v roce 1920, kdy po téměř padesáti letech bylo vyslyšeno volání zemědělců po možnosti se odborně vzdělávat. První návrh na zřízení Hospodářské školy ve Vysokém nad Jizerou - horského typu, vzešel z jednání valné hromady „Hospodářsko-průmyslového spolku“ konané v našem městě dne 15. 5. 1874. Byla vypracována žádost, která však ve Vídni nebyla vyslyšena. Až po vzniku republiky byly tyto snahy realizovány. Nejprve se vyučovalo v najatých prostorách a posléze v letech 1924-25 byla postavena nová budova Hospodářské školy se školním hospodářstvím. Cílem výchovy a vzdělávání bylo poskytnout mládeži, po ukončení obecné školy, v době co nejkratší a s náklady co nejmenšími, přiměřené odborné vzdělání. Vyučovalo se proto od začátku listopadu do konce března, což vyhovovalo

valo především zdejším malým hospodářům.

Absolventi měli být samostatní, sebevědomí, prakticky zdatní a pevných morálních zásad. Teoretický učební plán byl tehdy koncipován tak, aby absolventi získali základní poznatky a vědomosti z rostlinné a živočišné výroby, z veterinářství a ekonomiky. V ní byly zařazeny otázky kmenového a provozního kapitálu, jejich vzájemného poměru, problematiky úvěru, pojišťování, zakládání, vedení a uzavírání účtů. Zajímavá byla i výuka zákonodárství, práva vlastnického, zástavního, knihovního a dědického práva. Žáci se dále seznamovali i s hospodářskými zákony na ochranu polního majetku, zvířat, ptactva, s hubením škodlivého hmyzu, vysazováním ovocných stromů, se zákony na ochranu lesa a s celou řadou dalších zajímavých disciplín. Samozřejmě byla i výuka všeobecně vzdělávacích předmětů. Je třeba však poznamenat, že již tehdy byly tyto předměty zaměřeny na použití v praktickém životě, v aplikovaném pojetí výuky. Tak na příklad v matematice se vyučovala problematika směnek, úroků, výpočet ploch, skladovacích prostorů atd. Součástí češtiny byla praktická cvičení ve formulaci a stylizaci důležitých listin pro vedení hospodářství, jako jsou různé žádosti, sdělení, odpovědi v běžné korespondenci, objednávky atd.

I když žáci vykonávali praxi na hospodářstvích svých rodičů, pře-

sto škola měla své vzorové hospodářské budovy a polnosti. Cílem prováděné praxe bylo doplnit a ucelit teoretické vyučování. A nejen to! Při praxi se sledovala i stránka etická. Úcta k práci, smysl pro spolupráci, kázeň a obětavost, nezištnost a také stránka estetická - pořádek, čistota, vzhled pracovního prostředí a pracovních výsledků. Žáci byli také vedeni k vytváření hlubokého vlastnického vztahu k půdě a k hrdosti na příslušnost k rolnickému stavu.

Naše škola ve Vysokém nad Jizerou nebyla však ojedinělou. První vůbec tohoto typu byla zřízena v Jičíně v r. 1883 a v polovině třicátých let působilo takových škol na území Čech, Moravy a Slezka 121. To, co z pohledu této historie bylo naší škole vždy vlastní, byla kvalitní příprava žáků na jejich budoucí povolání a odbornou činnost. Škola patřila proto mezi přední a významně ovlivňovala zemědělství tohoto kraje, regionu Jizerských hor a Krkonoš. V současné době změny, které probíhají v naší společnosti, se přirozeně také promítají do práce školy. Dochází k redukci učebních oborů, které z hlediska dnešních požadavků zastaraly. Mění se koncepce studia, ekonomika a hospodaření školy. Od roku 1991 je škola samostatným právním subjektem a vedle typicky zemědělských učebních oborů, jako jsou farmář a zemědělec, nabízí škola perspektivní učební obory služeb - opraváře a au-

tomechanika. Velmi cenná je však i možnost dalšího studia po vyučení, a to v podobě nástavby, zakončené maturitní zkouškou, se zaměřením na podnikání v oboru.

Pro děvčata byla otevřena Rodinná škola jako pokračovatelka bývalé Dívčí odborné a Účetnické školy, které ve Vysokém nad Jizerou v minulosti byly. Vznik Rodinné školy byl přijat rodičovskou veřejností velmi kladně. Je koncipovaná jako otevřený systém čtyřletého studia se specializací ekonomika, obchod a podnikání.

Přípravě mládeže byl tak dán nový obsah, jehož formy jsou volené z pohledu současných a perspektivních potřeb tržního hospodářství. Vzdělávací systém nyní umožňuje žákům výběr studia z bohaté nabídky oborů, ale také volbu rozsahu studia, které odpovídá jejich schopnostem. Škola má možnost učební plány přizpůsobit potřebám praxe, podmínkám, v kterých pracuje, ale i tradicím. Jsme si vědomi toho, že sama tradice školy nemůže stačit a nemůže zaručit ani její další existenci. Za hlavní, co podmiňuje její další perspektivu, považujeme obětavou, vysoce odbornou a rozmyšlenou práci, která musí vyúsťovat ve schopnost školy poskytnout mladé generaci kvalitní vzdělání, které je základním předpokladem úspěšnosti absolventů na trhu práce a v podnikání.

Ing. Grafek Josef, ředitel

ZAPOMENUTÁ ŘEMESLA

NENÍ KOŠTĚ JAKO POMETLO

Koště si můžete v různé podobě koupit v obchodě, ale pometlo je malé umělecké dílo šikovných rukou, tedy zaručeně ruční práce, a ta se cení. Asi jedním z mála výrobců je pan Slavík (od Hošků). Zašla jsem se podívat, jak se vlastně ta pometla vyrábějí. Kuchyňka se na čas promění v dílnu, zaplněnou březovým proutím, ručně hoblovanými násadami a „s houpačkou“ visící od stropního trámu. A usměvavý pan Slavík mi ochotně odpovídal na zvědavé otázky a zároveň práci předváděl.

Kdy a kde řezete proutí?

Pozdě na podzim, když opadají listy. Většinou u nás na vrších. Břízy musí být mladé, asi 2 a 1/2 až 3 m vysoké, aby proutí bylo také pružné. Když napadne sníh, svážíme je na sáňkách. Než začnu s výrobou, musí proutí ve světnici proschnout.

Co všechno potřebujete?

Na jedno pometlo „2 kytice“ březového proutí, 4 tenké vrbové pruty, násadu a 1 m provázku, k tomu štěpařský nůž, pilku, kladívko a 2 hřebíky.

Na co je ta houpačka od stropu?

Na natahování a zpevnění pometla. Dívejte se, já vám to předvedu.

A tak jsem se dívala a žasla. Pan Slavík urovnal první kytku proutí tak velkou, že měl plnou dlaň. Pak vzal jeden proutek vrbový, vložil do kytky, stáhl „houpačku“, jednou obtočil jejím provazem „kytku“, vysunul „kytku“ nahoru, sedl si na „houpačku“ (asi 50 cm dlouhý kus násady na pevném provaze, tzv. teleťáku) a pomalu kytku stahoval, přitom se vrbový proutek kolem kytky pevně obtácel. Konec obtáčecího proutku se v protisměru zastrčil (zase velice odborně) mezi pruty. (5 minut). Podobně zpracoval druhou kytku – zase pět minut. Potom vzal násadu, na jednom konci seříznutou do „dláta“, vložil ji mezi obě kytice a pomocí „houpačky“ utahoval pometlo dvěma vrbovými proutky. Nestejně konce proutí kolem násady pilkou seřezal, kladívkem násadu dorazil, dvěma hřebíky upevnil a potom vlastní část pometla provázal pevným provázkem, konce do roviny seškal a nakonec pometlo pěkně pošlapal. Za 35 minut práce (stopla jsem si to) stálo pometlo v rohu kuchyně.

Není-li dostatek slabých vrbových proutků, musí se silnější rozpílit. To se dělá tak, že silný proutek se drží mezi koleny, na silnější straně se nařízne, každý konec se uchopí jednou rukou a tahem obou konců krásně rozpílí.

Z jakého dřeva děláte násady?

Z měkkého, ne moc sukovitého, nejvíce ze smrku.

Kde jste se to všechno naučil?

Dříve se všechny takové práce učily v hospodářské škole ve Vysokém, v zimním kursu.

Jak dlouho vám trvá příprava na to vázání?

Dobré 4 hodiny, asi na 12 - 13 po-metel.

Nadarmo se neříká: zlaté české ruce! Za zajímavé povídání a podávání děkuje

L. Hnyková

ZAJÍMAVOSTI Z KULTURNÍHO DĚNÍ

ÚSPĚŠNÁ RECITACE

Sedm dětí recitačního kroužku knihovny si připravilo texty a ve školním kole jsme vybrali čtyři do okresní recitační soutěže. Monika Žantová nemohla pro nemoc jet, a tak barvy naší školy v I. věkové kategorii hájila Zuzanka Pourová. Svého prvního úkolu se zhostila skvěle, stejně jako Martička Pešková, která neobýc-ným výkonem vybojovala 2. místo v kategorii 5.- 6. tříd. První získal su-verénně ostřílený Honza Hejral. Oba nás pojedou reprezentovat do Hradce Králové. Všem děkujeme.

MINIVIDEOPŮJČOVNA

Připomínám, že v knihovně si můžete půjčit videokazety za ceny 20,- a 24,- Kč, některé i za 15,-, vyjímecně za 30,- Kč. Půjčuje se na jeden den a vrací se další půjčovný den. Přes víkend se ceny nemění. Z nabídky na březen vybírám: Malý ninja, Rodinné sídlo, Nejblíží příbu-

zenstvo, Vojín Benjaminová, Bláznivá dovolená v Evropě, Alenka v říši divů, Robin Hood, Býčí oko, Smrtonosná past 2, Výkupné, Hook, Bouřlivé dny, Čas probuzení, Tango + Cash, Arthur 2, Delta Force, Tři Švédky v tyrolích 2, Krokodýl Dundee 2, Nesmířitelní, Jennifer, Železný orel 2...

Videopřehrávač je možné zapůjčit za stejných podmínek po 50,- Kč, přes víkend po 75,- Kč. Lze si ho zamluvit předem.

Ivana Řehořová

VLASTIVĚDNÉ MUZEUM

Vlastivědné muzeum ve Vysokém nad Jizerou v příštím roce oslaví 65 let svého trvání. O počtu návštěvníků, kteří shlédli expozice muzea v budově tehdejší radnice (a školy) se záznamy nedochovaly. Od roku 1954 sídlí muzeum v budově bývalého okresního soudu. Do konce roku 1993 prošlo dveřmi, za charakteristického cinknutí zvonečku nad nimi, 483 338 lidí nejružnějšího věku. Nejvíce jich bylo v roce 1987 - 28 152.

V posledním desetiletí došlo v interiéru budovy k několika stavebním úpravám - WC, sklepy, podlaha v pracovně, výměna oken, úprava galerie, nové schody, nové podlahy a v neposlední řadě před koncem loňského roku bylo zabudováno za při-

spění MK ČR zabezpečovací zařízení.

Vážení čtenáři Větrníku, zveme Vás srdečně do Vlastivědného muzea, můžete to být právě Vy, kdo se stanete půlmiliontým návštěvníkem, jehož očekáváme buď koncem letošního roku, nebo v roce příštím - jubilejním.

Připomínáme otevírací hodiny. Je otevřeno každý den kromě pondělí, a to od 8.30 - 12.00 a od 13.00 - 16.00 hodin. Vstupné činí: dospělí 10,- Kč, studenti a důchodci 5,- Kč, děti ZŠ 3,- Kč a malí návštěvníci do 6 let mají vstup zdarma.

Slevy platí pouze pro občany České republiky.

Těšíme se na Vaši návštěvu.

Bartoňová Zorka

Co o nás píší

Vážení a milí na Městském úřadě, posíláme vám mnoho pozdravů ze Žamberka a stále vzpomínáme. I když už jsme dobře zabydleni v Žamberku, přece jen stále vzpomínáme na těch více jak dvacet roků prožitých ve Vysokém nad Jizerou. Máme velkou radost, když se v časopise KRKONOŠE dočteme o Vysokém, a Větrník čteme od začátku až do konce někdy i několikrát. Mnohá jména nám připomenou milá přátelství a změny nás potěší. Doufáme, že budeme natolik zdraví, abychom se i letos do Vysokého zajeli podívat. Do té doby vám všem přejeme zdraví, zdar v práci pro město, a všechno dobré a pěkné.

S mnoha pozdravy Vaši

Jan E. Böhm s manželkou
17. listopadu 1321
564 01 Žamberk

Z dopisu amerického Čecha pana Emanuela Lata ze Willow Springs v USA jsme vybrali:

U Vás ve Vysokém se nám líbilo. Máte malebné a čisté městečko a krajina kolem je kouzelná, zvláště v barvách podzimu. Děkujeme za Vaše upozornění návštěvy muzea, které je velmi hezky uspořádané a sbírky exponátů velmi vzácné. Stále mě vtá hlava tkalcovský stav, s „programovými patronama“? (nebo jsme těm dírkovaným papírům ří-

kali „šablony“?) z minulého století. Až přijedu příště, nechám si tu mechaniku řádně vysvětlit. Betlém je opravdu úžasný. Natáčka na videu fascinuje nejen naše vnoučata, ale i jejich rodiče, ba i nás „dědečky“. Připočtu-li ještě senzační cukrárnu s příjemnou obsluhou, tak Vám, pane inženýre, prostředí, v kterém žijete, skoro závidím.

S díky a pozdravem Váš

Eman Lát

MEXIKO

Do mozaiky vysokých hospod a hospůdek chybí ještě několik málo kamínků. Jedním z nich je vzpomínka na široko daleko známé a oblíbené MEXIKO. A tak o něm budeme nyní vyprávět. Je to zpracováno z korespondence s paní Vlastou Jandovou-Halířovou, dcerou „mexikána“ Vlad. Halíře. V časopise KRKONOŠE 9/85 bylo zajímavé vyprávění paní El. Pilařové Mexiko - hospoda legenda. Naše povídání je z trochu jiného úhlu.

1. Jak se dostalo Mexiko do vlastnictví vašich rodičů?

Vlastníky domu byla rodina Habova a dcera Marie, která získala živnost a byla provdána za Karla Halíře z Jablonce nad Jizerou. Ten se však vrátil z války raněný a na následky později zemřel. Již tehdy zá-

jezdni hostinec spravovala sama a až v roce 1923, kdy se její neteř Vlastimila provdala za Vladimíra Halíře, bratra jejího zesnulého manžela, byli jí nápomocní. To byli moji rodiče.

2. Provedli rodiče nějaké velké změny v Mexiku?

Roku 1925 byla provedena rekonstrukce a přístavba obytné části. Tím také začala jejich starost o hostinec, neboť teta (švagrová) o nemocněla. Zůstala s nimi, ale trvale upoutaná na lůžko. Otec s matkou převzali živnost a snažili se o její rozkvět. Postupně získávali hosty nejen místní, ale i z celého okolí, z Vysokého, Jablonce, Jilemnice, Jesenného, Zásady, Držkova atd. Pořádaly se taneční zábavy, velikou oblibu získaly poutě, posvícení a v pondělí tak zvané „dozvuky“, pro mládež nedělní odpolední čaje. Také vánoční svátky byly zpestřeny tanečními zábavami a Silvestr obohacen programem. Plesy různých organizací byly velmi oblíbené.

3. Maminka byla podle vyprávění bývalých hostů výbornou kuchařkou. Bylo Mexiko známé nějakými specialitami?

Oblíbené byly husy a kachny (z Libuše u Prahy), kostelecké párky, pořádaly se vepřové hody, vařila se celá řada typicky krkonošských jídel a jídla na přání.

4. Jak se podepsala okupace na Mexiku?

V roce 1939 přišla německá okupace a Sklenařice byly v Sudetech,

hranice v blízkosti a pro celé území a jeho obyvatele nastaly zlé časy. I přes veškeré zákazy se mládež scházela v neděli odpoledne na sále Mexika. V roce 1944 byl z nařízení obecního úřadu v Jablonci nad Jizerou sál zabaven pro účely ubytování transportů lidí, které Němci stěhovali před blížící se frontou. Nejdéle zůstaly rodiny z Lotyšska. Rodiče je tajně - i přes zákaz - podporovali.

5. K jakým změnám došlo po roce 1945?

Po osvobození v roce 1945 bylo přáním rodičů, tak jako všech občanů, navrátit se k původní práci a pokračovat v podnikání. Snaha a pohoda však byly porušeny novými nařízeními a zprávami o znárodňování. Opakované protesty otce nepomohly a hostinec byl převeden pod správu Komunálních služeb Jilemnice. V roce 1964 přešly rozhodnutím ONV Semily veškeré nemovitosti do vlastnictví Jednoty. Za obytnou část platili rodiče nájemné.

6. Vrátily se alespoň částečně „staré časy“ do Mexika?

Opravdu jen částečně. Po úmrtí otce v roce 1967 zůstala matka se svou sestrou nadále v pohostinství a za pomoci rodiny zvládly ke spokojenosti hostů oblíbené akce. Pondělní posezení důchodců se stalo také tradičním. V roce 1978 zemřela teta a roku 1979 matka. Pohostinství převzal matčin bratr a později Jednota vedoucí střídala.

7. Kdy a v jakém stavu vám byl dům navrácen?

Až restitucí v roce 1990 byl bratrovi a mně dům navrácen. Bylo to pro nás otřesné, vidět po tolika letech vše zničené, zašlé a zanedbané, zničené opravdu vše, co se zničit dalo.

Se vzpomínkou na rodiče jsme se dali do práce a snažili se postupně o vylepšování. Poněvadž nikdo z našich rodin neměl vzhledem ke svému povolání podmínky k provozování pohostinství (a my jsme již staří) rozhodli jsme se o pronájmu. Doufali jsme, že alespoň částečně se vrátí popularita a dobré jméno Mexika, ale byli jsme zklamáni. Dva nájemce vystřídal pan Janda, náhodou náš jmenovec. Využije tohoto zařízení na tak frekventovaném místě???

S myšlenkou, že po všech těch zkušenostech a skutečnostech ME-XIKO již nikdy nebude širokému okolí tím, čím bylo, je nám smutno. Vzájemná obliba mezi rodiči a váženými hosty byla veliká a to vše se při vzpomínkách vrací. Každý chce nyní při podnikání získat jen peníze, ale dělat tu práci s láskou a bez počítání hodin je jiná věc.

Tolik z dopisu paní Vlasty Jandové - Halířové.

O současném Mexiku a jeho současném hostinském si budeme vyprávět v příštím čísle.

Redakce

SPORT

ZE SPORTOVNÍ ČINNOSTI ZÁKLADNÍ ŠKOLY

Počasí vhodné k lyžování bylo letos hlavně v lednu a únoru. Využili jsme tuto možnost několikrát při hodinách tělesné výchovy a pak hlavně v 7. třídě, kde proběhl sedmidenní lyžařský výcvik. Žáci pod vedením paní Vondrové a paní Bordeové trenovali na běžeckých tratích i na vleku.

V týdnu před jarními prázdninami jsme uspořádali tradiční lyžařské závody. V úterý v běhu na lyžích závodilo 70 dětí, ve čtvrtek ve sjezdu 59. Tratě a měření času zajistili členové místního lyžařského oddílu, pánové Seidl, Buchar, Morávek a Mejnsnar. Po dojetí do cíle se závodníci občerstvili teplým čajem a druhý den byli tři nejlepší z každé kategorie odměněni diplomem a drobnou cenou.

Vše proběhlo bez problémů, i počasí nám přálo, takže jsme měli radost ze zdařilé sportovní akce.

Ředitelství

A CO SAMI ŽÁCI?

VÝCVIK SEDMÉ TŘÍDY.

Náš lyžařský výcvik provázelo osklivé počasí, dá se tedy říct, že nám neprálo. Naší třídě to však ne-

vadilo, jen když jsme se nemuseli učit.

První dny začínaly běžkami. Ráno jsme vždy vylétli ze školy jako včely z úlu, ne jeden po druhém, ale pěkně všichni najednou. První odpíchnutí hůlek začalo vždy u městského úřadu a odtud až k vleku, kde bylo nutné počkat na „posledníčky“. Odtud jsme měli tempem vyrazit jeden za druhým na Štěpánku, ale hustá mlha ve Sklenařicích nás odradila od vzdáleného cíle. Pěkně jsme se seřadili do zástupu a běhali do kolečka. Nebylo to jen klasické běhání, ale i učení, což nás přimělo k tomu, abychom pochybovali, zda jsme se rozhodli správně jít raději na výcvik, než zůstat ve škole. Ale následující přestávka nás přesvědčila. Výcvik pokračoval dalším ježděním, při kterém nás už lyže neposlouchaly, jen jsme se váleli po zemi. Ted už zbývalo jen dojít k Vysokému. Ještě nikdy jsem si neuvědomila, jaký je to vlastně kopec, až v tuto chvíli. Jen představa o tom, že na sjezdovkách by to mohlo být lepší, nás držela při silách dojít alespoň do naší školy. Ono i to málo sněhu někdy stačí k pořádnému vyčerpání.

Na vleku.

Další den jsme lyžovali na lyžařském vleku ve dvou skupinách. Celkem nám to šlo, sněh byl sypký, a to byla velká výhoda. Pokud někdo upadl, nebolelo to a bylo o modřinu méně. Ani z kotvy jsme téměř nepadali, a s těmi „padávkami“ byla

děsná legrace. Nejdřív jsme sjeli turistickou sjezdovku, po našem lyžařském vyježdění jsme se mohli vydat na obtížnější sjezd. Všichni jsme se ve sjezdu zdokonalili a na školních závodech každý mohl předvést svoje kvality. Dnes ve škole vzpomínáme na lyžařský výcvik. Jakých to bylo krásných sedm dní!

Eva Nesvadbová
a Verča Fišerová
ze 7. třídy

Z ČINNOSTI ODDÍLŮ ASOCIACE „SPORT PRO VŠECHNY“

V Asociaci Sport pro všechny jsou sdruženy oddíly různých činností. Tato Asociace navázala na tradice a vlastně převzala úkoly Českého svazu ZRTV, z něhož vznikla.

Jednoduše řečeno oddíly Sportu pro všechny (jak už nám sám název říká) se snaží zabezpečit tělovýchovné aktivity pro širokou veřejnost - od těch nejmenších až po úplně nejstarší zájemce.

Hlavní náplní je pak rekreační tělesná výchova, která je tak moc důležitá pro zdraví každého z nás. Nejde tedy o žádné „výkony“, ale o to, s radostí si zasportovat, při cvičení si duševně odpočinout a načerpat nové síly, setkat se s kamarády a hlavně vylepšit svou tělesnou kondici a upevnit tak své zdraví. U dětí pak přispět k jejich zdravému růstu a vypěstovat u nich odpovědnost za jejich zdraví.

Štěstí je, že v našem městě máme pro sportování opravdu dobré podmínky. V minulém roce byla otevřena přístavba hlavní budovy, ve které najdeme menší tělocvičnu s dostatkem náradí, dále posilovnu a místo pro pingpongový stůl. Veškeré toto zařízení využívají i členové Sportu pro všechny, kteří cvičí v těchto oddílech:

rodiče a děti, předškolní děti, mladší žákyně, starší žákyně, starší žáci, mladší ženy, mladší muži a karatisté.

Bohužel se letos nikdo nenašel, kdo by byl ochoten věnovat se mladším žákům, takže tato skupina chlapců nyní necvičí. Je to škoda, protože pro chlapce tohoto věkového období je cvičení více než potřebné.

Jak už bylo řečeno, v oddílech naší Asociace je vítán každý, kdo má do cvičení jen trochu chuť a chce udělat něco sám pro sebe.

A i když číslo 100 cvičenců, kteří v oddílech pravidelně cvičí, není na naše městečko zrovna malé, myslím si, že by se i další z vás měli zamyslet nad svým zdravím a případně přijít mezi nás.

Takže nashledanou v tělocvičně!
Edita Vondrová

Společenská kronika

V březnu oslavili vzácné životní jubileum ve Třinci:

22. Rudolf Králík	84 let
11. Marie Nesvadbová	85 let
3. Josef Novák	80 let
2. František Patočka	71 let
25. Václav Vrána	71 let

ve Staré Vsi:

1. Josef Janoušek	71 let
-------------------	--------

ve Sklenařicích:

6. Emilie Vitvarová	93 let
---------------------	--------

ve Vysokém nad Jizerou:

17. Josef Lukáš	80 let
12. Zdeňka Matoušková	80 let
6. Marie Metelková	86 let
31. Ludmila Nefuková	83 let
18. Marie Vinklářová	88 let
12. Růžena Augustinová	73 let
15. Zdeňka Skrbková	72 let
17. Josef Vrána	72 let

Přejeme zdraví a dobrou pohodu!
Redakce

ZPRAVODAJ MěÚ Vysoké nad Jizerou - VĚTRNÍK č.3/1994 vedoucí redaktorka
Ludmila Hnyková, náklad 400 ks, cena 3,- Kč, nezvýšena. Příspěvky zasílejte do
každého 3. v měsíci na MěÚ Vysoké nad Jizerou PSČ 512 11.